

BEDELSİZ SENEDİ KULLANMA SUÇU HAKKINDA

-HUKUK BÜLTENİ-

BÜLTEN TARİHİ: 30.03.2020

1.GİRİŞ

Bedelsiz senedi kullanma suçu, Türk Ceza Kanunu (TCK) m. 156’da düzenlenmiştir. TCK sistematüğinde “mal varlığına karşı işlenen suçlar” bölümünde düzenlenen bedelsiz senedi kullanma suçu senet borçlusu tarafından tamamen veya kısmen ödenmiş olan senedin alacaklı tarafından hukuka aykırı bir şekilde kullanılması ile oluşur. İlgili madde hükmünde yer alan “senet” ifadesi adi senet, poliçe, bono, çek başta olmak üzere tüm senetleri ifade etmektedir.

2.SUÇUN UNSURLARI

Senedin bedelsiz kalması senede bağlanan borcun kısmen veya tamamen ödenmesini ya da ödeme yerine geçecek herhangi bir nedenle senet miktarının borçludan talep edilememesi anlamına gelmektedir. Bu sebeple bedelsiz senedi kullanma suçunun oluşabilmesi için kısmen veya tamamen ödenmiş ya da miktarının borçludan talep edilemeyeceğı bir senedin varlığına ihtiyaç vardır. Suçun oluşabilmesi için gerekli olan fiil olarak ise karşımıza “kullanma” çıkar.

Kullanma fiili birden fazla hareketle ortaya çıkabilir. Bu sebeple bedelsiz senedi kullanma suçu “seçimlik hareketli” bir suçtur. Bu suçu oluşturduğunu kabul ettiğimiz hareketleri genel olarak senedin icra takibine koyulması, senedin ciro edilerek başkasına devredilmesi, senedin protesto ettirme, teminat veya başka bir amaçla bankaya verilmesi, senedin takas ya da başka bir amaçla kullanılması olarak sayabiliriz. Özetle suçun konusu “bedelsiz senet” fiili ise yukarıda hangi hareketlerle ortaya çıkabileceğini saydığımız “kullanma”dır.

3.ŞİKÂYET VE UZLAŞMA

TCK sistematüğinde suçların “resen soruşturulan suçlar” ve “soruşturulması şikâyete bağlı suçlar” olarak ikiye ayrıldığını görmekteyiz. Bedelsiz senedi kullanma suçu da soruşturulması şikâyete bağlı suçlar arasında yer almaktadır. Bu sebeple yukarıda saydığımız unsurların varlığı halinde suç oluşacak ancak suçun soruşturulup cezalandırılabilmesi için şikâyetin varlığı aranacaktır. Şikâyet süresi senedin fail tarafından kullanıldığının öğrenilmesinden itibaren 6 aydır. Mağdurun süresi içerisinde şikâyet etmemesi halinde şikâyet hakkı ortadan kalkar.

TCK kapsamında düzenlenen bazı suçlar yapılan düzenleme ile uzlaşmaya tabi kılınmıştır. Bedelsiz senedi kullanma suçu da bu suçlar arasında yer aldığından uzlaşmaya tabidir.

4.DAVA ZAMANAŞIMI

Dava zamanaşımı TCK m. 66'da düzenlenmiş olup suçun işlendiği tarihten itibaren belirli bir süre geçtiği halde dava açılmamış veya dava açılmasına rağmen kanuni süre içerisinde sonuçlandırılmamış ise, devletin cezalandırma hakkından vazgeçmesi ve ceza davasının düşmesi sonucunu doğuran bir ceza hukuku kurumudur. Bedelsiz senedi kullanma suçu ile ilgili yapılacak yargılamalarda da olağan dava zamanaşımı süresi 8 yıldır.

5.GÖREVLİ MAHKEME

Bedelsiz senedi kullanma suçu açısından yargılama yapmaya görevli mahkeme asliye ceza mahkemesidir.

6.SUÇUN İSPATI

Bedelsiz senedi kullanma suçunda ispat yükü suçun işlendiğini iddia edenin üzerindedir. Bu suçunun ispatı, özel bir ispat usulüne tabidir. Bedelsiz senedin kullanıldığını iddia eden kişinin bunu “yazılı delil” ile ispatlaması gerekecektir¹. Ceza muhakemesinde alınacak mahkûmiyet kararları hukuk muhakemeleri açısından da bağlayıcı olacağından suçun “tanıkla ispatı” Hukuk Muhakemeleri Kanunu’na aykırı bir durum ortaya çıkaracaktır². Bu sebeple ceza yargılamalarının en temel ispat yöntemlerinden olan “tanık delili” bu suçun ispatı için yeterli olmayacaktır.

7.SUÇUN CEZASI

TCK m. 156 gereğince suçun cezası 6 aydan 2 yıla kadar hapis cezası ve adli para cezası olarak belirlenmiştir. Burada dikkat etmemiz gereken husus adli para cezası hapis cezasının bir alternatifi olarak değil onla birlikte uygulanacak bir müeyyide olarak düzenlenmiştir.

8.ŞAHSİ CEZASIZLIK HALİ

Şahsi cezasızlık sebepleri, suçun icrası sırasında mevcut bulunan, belirli kişisel özellikler, durumlar veya ilişkilerin varlığı dolayısıyla haksızlık ve suç teşkil eden fiilden dolayı failin ya hiç cezalandırılmamasını ya da cezasında indirim yapılması sonucunu doğuran hallerdir. Şahsi

¹ Yargıtay 23.Ceza Dairesi’nin 2015/6802 E. 2016/901 K. sayılı ve 08.02.2016 tarihli kararında “...senedin bedelsiz kaldığı ya da anlaşmaya aykırı olarak kullanıldığının yazılı delille ispatlanmasının zorunlu olduğunun belirtilmiş olması...” denilerek yazılı delilin zorunluluğu belirtilmiştir.

² Yargıtay 11.Ceza Dairesi’nin 2004/4698 E. 2005/2579 K. sayılı ve 11.05.2005 tarihli kararında “...bedelsiz kalmış senedin borçlusu aleyhine ikinci kez kullanılması iddiasıyla açılan davalarda bu iddiaların kural olarak HUMK’nun 287. maddesi uyarınca yazılı delile ispatı gerekir.” denilerek yazılı delil ile ispatın hukuk muhakemesi açısından zorunluluğuna vurgu yapılmıştır.

cezasızlık sebeplerinin uygulanabilmesi için somut olayda fail tarafından bilinmesine de gerek yoktur³.

Yukarıda da belirttiğimiz gibi “bedelsiz senedi kullanma” suçu TCK sistematığında “malvarlığına karşı işlenen suçlar” bölümünde yer almaktadır. TCK m. 167 hükmünde bu bölümde yer alan suçlardan yağma ve nitelikli yağma suçları hariç diğer suçlar için şahsi cezasızlık sebepleri öngörülmüştür. Şahsi cezasızlık sebeplerinden birinin varlığı fiilin suç oluşturma özelliğini ortadan kaldırmaz ancak failin cezai sorumluluğuna gidilemez. Bu durum ilgili madde gerekçesinde de “*şahsi cezasızlık sebebinin söz konusu olduğu durumlarda, ilgili kişinin sadece cezai sorumluluğuna gidilemez. İşlenen fiil, suç oluşturma özelliğini devam ettirmektedir*” denilerek belirtilmiştir. Ele aldığımız suç bu bölümde yer aldığından ve istisna suçlar arasında sayılmadığından şahsi cezasızlık sebepleri bedelsiz senedi kullanma suçu açısından da uygulanacaktır. TCK m. 167/1’e göre, bedelsiz senedi kullanma suçunun;

- a-)Haklarında ayrılık kararı verilmemiş eşlerden birinin,
- b-)Üstsoy veya altsoyunun veya bu derecede kayın hısımlarından birinin veya evlat edinen veya evlatlığın,
- c-)Aynı konutta beraber yaşayan kardeşlerden birinin zararına olarak işlenmesi halinde ilgili akraba hakkında cezaya hükmolunmaz.

Cezada indirim yapılmasını gerektiren sebepler de TCK m. 167/2’de düzenlenmiştir Maddede; “ (2) Bu suçların, haklarında ayrılık kararı verilmiş olan eşlerden birinin, aynı konutta beraber yaşamayan kardeşlerden birinin, aynı konutta beraber yaşamakta olan amca, dayı, hala, teyze, yeğen veya ikinci derecede kayın hısımlarının zararına olarak işlenmesi halinde; ilgili akraba hakkında şikâyet üzerine verilecek ceza, yarısı oranında indirilir. “

Kanun koyucu 167. maddenin ikinci fıkrasında yer alan bu kişiler bakımından şahsi cezasızlık sebebi değil, cezada indirim yapılmasını kabul etmiştir⁴.

Saygılarımızla

Forensis Hukuk Bürosu

Not: Bültenimizde yer verilen açıklamalar, ilgili mevzuat çerçevesinde konuyu genel hatlarıyla ele alır tarzda hazırlanmıştır. Size özel detaylı bilgi için bir hukuk bürosuyla bağlantıya geçmenizi tavsiye ederiz.

³ Özbek-Doğan-Bacaksız-Tepe, Özel Hükümler,(13), s.731 : Yaşar-Gökcan-Artuç , (2), s.5087

⁴ Artuk-Gökçen, Özel Hükümler,s.652